

प्रतिदर्श प्रश्न-पत्रम्

2

खण्ड 'क' : अपठित-अवबोधनम्

10 अङ्काः

1. अपठित गद्यांश
  - I. एकपदेन—

(i) स्वतन्त्रभारतस्य (ii) विद्योपार्जनम् 1 × 2 = 2
  - II. पूर्णवाक्येन—

(i) छात्राः स्वभावीजीवनस्य निर्माणम् अतीव सतर्कतया सावधानतया च कुर्युः, इदमेव तेभ्यः अपेक्षते।
(ii) ये छात्राः राष्ट्रीयदृष्टिकोणात् स्वजीवनस्य निर्माणं न कुर्वन्ति, ते राष्ट्राय समाजाय वा भारभूताः एव भवन्ति।
  - III. उपयुक्तं शीर्षकं—विद्यार्थिनां लक्ष्यं / विद्योपार्जनम् / सुसंस्कृताः नागरिकाः / स्वतन्त्रभारतस्य नागरिकाः। 1 × 1 = 1
  - IV. निर्देशानुसारम्—

(i) (स) विद्यार्थिनाम् (ii) (स) विधिलिङ्ग (iii) (अ) पुरतः 1 × 3 = 3

खण्ड 'ख' : रचनात्मक कार्यम्

15 अङ्काः

2. पत्रलेखनम्—

(i) सस्नेहं नमः (ii) अक्षराणि (iii) स्वनेत्रे (iv) नेत्रचिकित्सकस्य
(v) आमलकस्य (vi) दूरदर्शनम् (vii) भवामः (viii) जीवनम्
(ix) अन्धकारमयम् (x) यथायोग्यम्। ½ × 10 = 5
3. चित्रवर्णनम्—

(1) अस्मिन् चित्रे उद्योगात् निःसृतः धूमः वातावरणं दूषितम् भवति।
(2) एका महिला नद्याः तटे वस्त्रप्रक्षालनम् करोति।
(3) नद्याम् बालकाः स्नानम् कुर्वन्ति।
(4) अत्र वाहनानाम् आवागमनं निरन्तरं भवति।
(5) एकाः बालः नद्याम् अवकरं क्षिपति। 1 × 5 = 5

अथवा

अनुच्छेद लेखनम्

- (1) चिकित्सालये विविधरोगसम्बद्धाः अनेके चिकित्सकाः सन्ति।
- (2) प्रातःकाल भ्रमणं स्वास्थ्याय हितकरं भवति।

खण्ड 'घ' : पठित-अवबोधनम्

30 अङ्काः

12. गद्यांशः

I. एकपदेन—

 $\frac{1}{2} \times 2 = 1$

- (i) न्यायाधीशेन (ii) निजकृत्यस्य

II. पूर्णवाक्येन—

 $1 \times 1 = 1$

शवः प्रावारकमपसार्य न्यायाधीशमभिवाद्य इदं निवेदितवान्—मान्यवर! एतेन आरक्षिणा अध्वनि यदुक्तं तद् वर्णयामि 'त्वयाऽहं चोरितायाः मञ्जूषायाः गृहणाद् वारितः अतः निजकृत्यस्य फलं भुङ्क्ष्व। अस्मिन् चौर्याभियोगे त्वं वर्षत्रयस्य कारादण्डं लप्स्यसे।'

III. निर्देशानुसारं / भाषिक कार्यम्—

 $1 \times 3 = 3$

- (i) लोट् (ii) लीलयैव (iii) सप्तमी

13. पद्यांशः

I. एकपदेन—

 $\frac{1}{2} \times 2 = 1$

- (i) अहितम् (ii) परेभ्यः

II. पूर्णवाक्येन—

 $1 \times 1 = 1$

परोपकारेण आत्मनः श्रेयः भवति।

III. निर्देशानुसारं / भाषिक कार्यम्—

 $1 \times 3 = 3$

- (i) यः (ii) श्रेयः (iii) सुखानि

14. नाट्यांशः

I. एकपदेन—

 $\frac{1}{2} \times 2 = 1$

- (i) वानरः (ii) वन्यजीवाः

II. पूर्णवाक्येन—

 $1 \times 1 = 1$

बकः वराकान् मीनाम् छलेन अधिगृह्य क्रूरतया भक्षयति।

III. निर्देशानुसारं / भाषिक कार्यम्—

 $1 \times 3 = 3$

- (i) आत्मश्लाघा (ii) नौ + इव (iii) अधि

15. प्रश्ननिर्माणः

 $1 \times 4 = 4$

- (i) कस्य फलं भुङ्क्ष्व ?
(ii) पुरा त्वया कस्मै व्याघ्रत्रयं दत्तम् ?
(iii) आत्मकल्याणं इच्छन् नरः केषां अनिष्टं न कुर्याद् ?
(iv) कस्य दैन्यं दृष्ट्वां सुरभिः रोदिति ?

16. अन्वयः

- (अ) (i) प्रस्तरतले (ii) पाषाणीसभ्यता (iii) मानवाय (iv) जीवन्मरणं । $\frac{1}{2} \times 4 = 2$
(आ) (i) भृशं (ii) भक्ष्यं (iii) बहिरन्तर्जगति (iv) शुद्धीकरणं । $\frac{1}{2} \times 4 = 2$

अथवा

भावार्थ—प्रस्तुते श्लोके कविः जीवनस्य सफला कामना कुर्वत् अभिलाषां व्यक्तं करोति यत् मम बन्धो ! माम् अत्रतः पक्षिसमूह ध्वनिः गुञ्जित वनप्रदेशं प्रति नय। अयं कलरव मानवेभ्यः सुख सन्देशम् प्रदानं करोति। अस्मिन् कृत्रिमं प्रभावपूर्णं जगति जीवनस्य रसस्य हरणम् नहि कुर्यात् यतोहि मानव जीवन एकं दुर्लभं जीवनं अस्ति एतां व्यर्थं नहि यापयेत्।

 $4 \times 1 = 4$

17. घटनाक्रम

 $\frac{1}{2} \times 8 = 4$

- (i) वनस्य समीपे एवैका नदी वहति ।
(ii) एकः सिंहः सुखेन विश्राम्यते तदैव एकः वानरः आगत्य तस्य पुच्छं धुनाति ।
(iii) क्रुद्धः सिंहः तं प्रहर्तुमिच्छति परं वानरस्तु कूर्दित्वा वृक्षमारूढः ।
(iv) अपरः वानरः सिंहस्य कर्णमाकृष्य पुनः वृक्षोपरि आरोहति एवमेव वानराः वारं-वारं सिंहः तुदन्ति ।
(v) क्रुद्धः सिंहः इतस्ततः धावति, गर्जति परं किमपि कर्तुमसमर्थः एव तिष्ठति ।
(vi) वानराः हसन्ति वृक्षोपरि च विविधाः पक्षिणः अपि सिंहस्य एतादृशी दशां दृष्ट्वा हर्षमिश्रितं कलरवं कुर्वन्ति ।
(vii) निद्राभङ्गदुखेन वनराजः तुच्छजीवैः आत्मनः एतादृश्या दुरवस्थया श्रान्तः सर्वजन्तून् दृष्ट्वा पृच्छति ।
(viii) किमर्थं मामेवं तुदन्ति सर्वे मिलित्वा ?

18. पर्यायपदं

 $1 \times 3 = 3$

- (i) (अ) वाणिज्यं
(ii) (ब) आच्छादनम्
(iii) (ब) अविरुद्धस्वभावः

अथवा

- (i) सुतः (ii) शिवः (iii) भानुः

□□